

Облікова картка НДДКР

Державний обліковий номер: 0218U001173

Державний реєстраційний номер: 0113U003329

Відкрита

Дата реєстрації: 25-01-2018

1. Етапи виконання

Номер етапу: 1

Назва етапу: Актуальні проблеми сучасної української лексикології (ономастики), дериватології та граматики.

Початок етапу: 01-2013

Закінчення етапу: 12-2017

Вид звітнього документа: Остаточний звіт

2. Виконавець

Назва організації: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Код ЄДРПОУ/ІПН: 02125544

Підпорядкованість: Міністерство освіти і науки України

Адреса: 46027, м. Тернопіль, вул. М. Кривоноса, 2

Телефон: (0352)43-57-97

E-mail: nds@tnpu.edu.ua

3. Власник результатів НДДКР (продукції)

Назва організації: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Код ЄДРПОУ/ІПН: 02125544

Адреса: вул. М. Кривоноса, 2, м. Тернопіль, Тернопільський р-н., Тернопільська обл., 46027, Україна

Підпорядкованість: Міністерство освіти і науки України

Телефон: 0352436002

4. Джерела та напрями фінансування

Підстава для проведення робіт: 43 - власна ініціатива (якщо робота виконується з власної ініціативи за кошти виконавця НДР або безкоштовно)

КПКВК: 2201020

Напрямок фінансування: 2.1 - фундаментальні дослідження

Джерела фінансування

Джерело фінансування: 7704 - власні кошти, кошти підприємств, установ, організацій, фізичної особи на виконання ініціативних робіт

Фактичний обсяг фінансування за звітний етап: 5 тис. грн.

5. Науково-технічна робота

Назва роботи (укр)

Актуальні проблеми сучасної української лексикології (ономастики), дериватології та граматики.

Назва роботи (англ)

Important problems of the modern Ukrainian lexicology (onomasties), derivatology and grammar.

Реферат (укр)

Об'єкт і предмет дослідження. Відповідно до наукової теми об'єктом дослідження є сучасна лексикологія (ономастика), дериватологія та граMATика, а предметом дослідження є тропеїстика сучасних художніх текстів, українські власні особові імена, прізвища, неофіційні іменування, українська ойконімія та периферійні ономастичні найменування, літературна ономастика, традиційне і нетрадиційне в граматиці української мови. Мета і основні завдання дослідження: Мета: вивчення специфіки лексичних одиниць у складі сучасної української літературної мови; актуальних проблем дослідження регіональної ономастики; традиційного і нетрадиційного в граматиці української мови. Завдання: - здійснити всебічний аналіз лексичної, онімної та граматичної систем української мови, - визначити основні принципи та способи номінації об'єктів на онімному рівні, - встановити особливості функціонування синтаксичних одиниць у різних типах мовленнєвих ситуацій комунікації українською мовою; - висвітлити результати наукового пошуку у серії наукових праць (дисертаціях, монографіях, статтях), навчально-методичній продукції, на наукових форумах різного рангу. - оновити змістове наповнення фундаментальних дисциплін на факультеті філології і журналістики: "Сучасна українська літературна мова (лексикологія)", "Проблемні питання української ономастики", "Комп'ютерна лінгвістика", "Лінгвістична прагматика", "Вступ до мовознавства", "Загальне мовознавство"; - оновити змістове наповнення фундаментальної дисципліни на факультеті іноземних мов "Вступ до мовознавства"; - розробити і впровадити на факультеті філології і журналістики нову навчальну дисципліну "Комп'ютерна лінгвістика" (курс лекцій, практичні і лабораторні заняття), нову навчальну дисципліну для аспірантів "Основи філологічних досліджень". Для розв'язання поставлених завдань широко застосовано методи і методики вивчення мовних одиниць у взаємозв'язку із метою висловлень: методика ономастичного аналізу, концептуального аналізу, визначення етимології імен; лексико-семантичну актуалізацію досліджуваних тропів; установлення мовних механізмів реалізації висловлення; визначення місця і ролі тропів в авторських картинах світу, що експлікують національну мовно-концептуальну картину світу етносу). Методологія проекту базується на функціональному, інтегральному та структуральному підходах до вивчення мовних одиниць. Здійснено всебічний аналіз лексичної, онімної та граматичної систем української мови. Визначено основні принципи та способи номінації об'єктів на онімному рівні, встановлено особливості функціонування синтаксичних одиниць у різних типах мовленнєвих ситуацій комунікації українською мовою; схарактеризовано інноваційні процеси в периферійних найменуваннях; виявлено стилетвірне значення лексики у мовотворчості письменників різних періодів. Оновлено змістове наповнення фундаментальних дисциплін на факультеті філології і журналістики. Представлено на сайті університету електронні навчально-методичні розробки навчальних курсів. Здійснено публікації статей у зарубіжних виданнях, що мають імпакт-фактор, фахових виданнях України; у збірниках матеріалів конференцій, тезах доповідей та виданнях, що не включені до переліку фахових видань України; видано словники, монографії, посібники і навчально-методичні комплекси, науково-методичні рекомендації та ін. Висвітлення результатів наукового пошуку на регіональних, Всеукраїнських та Міжнародних конференціях, проведено 4 Всеукраїнські та Міжнародні конференції. Захищено 5 кандидатських дисертацій. Виконавці теми очолювали журі II етапу міжнародних та всеукраїнських конкурсів та олімпіад; брали участь у реалізації державних програм. Мова постійно змінюється, а лексика є основою моделювання картини світу. Тому авторами проекту запропоновано новий підхід до аналізу словникового складу мови. Слово постане у різних парадигмах сучасних лінгвістичних знань. Дослідження окремих лексичних угруповань, зокрема периферійних ономастичних найменувань відкриє можливості для окреслення напрямків їхнього розвитку, закономірностей усталення нових номінацій, специфіки конкурування варіантів, змін функційного потенціалу лексики в системі мови і в тексті. Загалом результати наукового проекту продемонструють панораму розвитку лексичної системи української мови в сучасних суспільно-політичних і культурних умовах функціонування. Результати наукового проекту матимуть широке застосування в освітньому процесі: 1) у лінгводидактиці вищої школи - у викладанні сучасної української літературної мови (лексикології, фразеології, лексикографії, морфології, синтаксису), вступу до мовознавства та загального мовознавства, у проведенні соціолінгвістичної практики, стилістики; у мовній освіті майбутніх учителів різних

спеціальностей; 2) у системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників; 3) у загальноосвітніх навчальних закладах. Учасники проекту активно задіяні у редакційно-рецензійній діяльності, вишколі молодих науковців. Г. В. Бачинська, О. С. Вербо́вецька - члени редколегії у науковому журналі: Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. Серія: Мовознавство (Тернопіль). Г. В. Бачинська бере участь у роботі спеціалізованої ради із захисту дисертацій ДВНЗ "Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника"; Г. Д. Панчук здійснює керівництво дослідженнями аспірантів; Г. В. Бачинська, О. С. Вербо́вецька є членами Товариства шанувальників і захисників говорів української мови. Робота за проектом іде окремою позицією від науково-методичних завдань у межах основної педагогічної діяльності викладачів. Підтверджує цей факт те, що викладачі читають інші дисципліни, ніж проблематика проекту.

Реферат (англ)

Object and subject of research. According to the scientific topic, the subject of the research is modern lexicology (onomastics), derivative and grammar, and the subject of the study is the tropism of modern artistic texts, Ukrainian personal names, surnames, unofficial names, Ukrainian oikonimiya and peripheral onomastic names, literary onomastics, traditional and unconventional in the grammar of the Ukrainian language. Purpose and main tasks of the research: Aim: to study the specifics of lexical units in the modern Ukrainian literary language; actual problems of research on regional onomastics; traditional and non-traditional grammar of the Ukrainian language. Objectives: - to carry out a comprehensive analysis of the lexical, onymic and grammar systems of the Ukrainian language; - to define the basic principles and methods of nomination of objects at the onymic level; - to establish the peculiarities of functioning of syntactic units in different types of speech communication situations in the Ukrainian language; - To highlight the results of scientific research in a series of scientific works (dissertations, monographs, articles), educational-methodical, on textbooks scientific forums of different rank. - to update the content content of the basic disciplines at the Faculty of Philology and Journalism: "Modern Ukrainian Literary Language (lexicology)", "

Індекс УДК: 81, 81'373=161.2

Коди тематичних рубрик НТІ: 16.31

6. Науково-технічна продукція (НТП)

НТП 1

Назва продукції (укр): специфіка лексичних одиниць у складі сучасної української літературної мови

Назва продукції (англ): specificity of lexical units in the modern Ukrainian literary language

Очікувані результати: методична документація

Галузь застосування: Мовознавство

Опис продукції (укр): Вивчено специфіку лексичних одиниць у складі сучасної української літературної мови; проаналізовано актуальні проблем дослідження регіональної ономастики; традиційного і нетрадиційного в граматиці української мови.

Соціально-економічна спрямованість НТП:

Стадія завершеності НТП: Звіт по НДДКР

Впровадження НТП: Впроваджено

Строки впровадження: 2013-2017 рр.

Виробник продукції: Кафедра загального мовознавства і слов'янських мов ТНПУ імені В. Гнатюка

Споживачі продукції: вищі навчальні заклади, абітурієнти, студенти, викладачі

Перспективні ринки: Україна

Права інтелектуальної власності: За договорами

Форми та умови передачі продукції: Навчання персоналу

7. Бібліографічний опис

1. Бабій І. М., Бачинська Г. В., Близнюк Б. Б., Буда В. А., Вільчинська Т. П., Дашченко Н. Л., Панчук Г. Д., Парасін Н. Д., Штонь О. П. Українська мова. Тести (5-11 класи): Посібник. - конференції, присвяченої 60-річчю Тернопільського державного

медичного університету імені І. Я. Горбачевського. - Тернопіль : ТДМУ, 2017. - С. 13-14. 5. Буда В.А. Сакральні картини життя гуцулів в описах роману Петра Шекерика-Доникова "Дідо Иванчік" / В.А. Буда // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія: Мовознавство. - Тернопіль: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, 2016. - Вип. II (26). - С. 15 - 19. 6. Буда В.А. Онімні перифрази як засіб оцінної характеристики персонажів у романі В. Шкляра "Чорний Ворон" / В.А. Буда // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія: Мовознавство. - Тернопіль: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, 2017. - Вип. I (27). - С. 47 - 49. 7. Вербовета О. С. Індивідуальні прізвиська, мотивовані внутрішніми ознаками та особливостями поведінки носія (на матеріалі антропонімії Тернопільщини) // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія: Мовознавство. Тернопіль: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, 2017 - Вип. I (27). - С. 72-76. 8. Вербовета О. С. Індивідуальні прізвиська, мотивовані сімейними та родинними стосунками носіїв (на матеріалі антропонімії Тернопільщини) // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія: Мовознавство. - Тернопіль: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, 2016. - Вип. II (26). - С. 31-34. 9. Вербовета О. С. Колективно-територіальні іменування, мотивовані назвою населеного пункту (на матеріалі антропонімії Тернопільщини) // Транснаціональний розвиток освіти та медицини: історія, теорія, практика, інновації: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. -Тернопіль: ТДМУ, 2017. - С. 36-37. 10. Гапон Л. О. Лінгвістична спадщина Ярослава-Богдана Рудницького. - На правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук зі спеціальності 10.02.01 - українська мова. - Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, Луцьк, 2017. 11. Заборна М. С. Порівняльні конструкції як мовні маркери асоціативності поетичного тексту Лесі Українки / М. С. Заборна // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія: Мовознавство. - Тернопіль: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, 2016. ? Вип. II (26). ? С. 45-51. 12. Заборна М. С. Структурно-семантичні параметри складнопідрядних порівняльних речень в ідіолекті Марка Вовчка / М. С. Заборна // Лінгвістичні дослідження: Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. - Харків, 2017. ? Вип. 45. - С. 60-69. 13. Заборна М. С. Складнопідрядне порівняльне речення як аспект ідіолекту та мовомислення Богдана Лепкого в тексті історичної повісті "Мотря" / М. С. Заборна // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Літературознавство: Матеріали Міжнародної наукової конференції "Богдан Лепкий у полікультурному дискурсі Європи та Америки / За ред. д.ф.н., проф. М. П. Ткачука. - Тернопіль: ТНПУ, 2017. ? Вип. 47. ? С. 321-337. 14. Панчук Г. Д., Нетребська З. І. Мала Плавуча у великому світі: [монографія / Г. Д. Панчук, З.І. Нетребська - Тернопіль : Вид-во "Підручники і посібники", 2017. - 399 с. 15. Панчук Г. Номінаційне антропонімне поле та ідентифікація особи (на матеріалі книги Андрія Содомори "Лініями долі" / Г. Панчук // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія: Мовознавство. / відповід. ред. Т. П. Вільчинська. - Тернопіль, 2017. - Вип. 1 (№ 27). - С. 244-249. 16. Панчук Г. Жіночі імена в основах українських ойконімів / Г. Панчук // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія: Мовознавство. / відповід. ред. Т. П. Вільчинська. - Тернопіль, 2016. - Вип. II (№ 26). - С. 69-73. 17. Сергуніна Т.О. Предметна картина світу українського народу, представлена у Словарі Б. Грінченка // Актуальні наукові дослідження в сучасному світі: XXVIII Міжнародн. научн. конф., 26-27 августа 2017 г., Переяслав-Хмельницький. // Сб. научных трудов - Переяслав-Хмельницький, - 2017. - Вип. 8(28). - Ч. 2. - С. 92-97. 18. Verbovetska Oksana. The investigation of non-official anthroponyms in ukrainian onomastics: methodological aspect // Scientific Letters of Academic Society of Michal Baludansky. - Slovakia: Academic Society of Michal Baludansky, 2017. - 5A. - S. 155-157. 19. Шульган О. В. Ойконімія України ХХ століття (еко- та соціолінгвістичні аспекти). - Рукопис. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.02.01 - українська мова. - Запорізький національний університет. - Запоріжжя, 2017.

8. Звітна документація

Кількість сторінок в звіті: 142

Мова звіту: Українська

Кількість файлів у звіті: 1

9. Заключні відомості

Перелік осіб-виконавців

Бачинська Г. В.

Буда В. А.

Вербовецька О. С.

Заборна М. С.

Панчук Г. Д.

Сергуніна Т. О.

Керівник організації:

Буяк Богдан Богданович

Керівники роботи:

Бачинська Галина Василівна

**Керівник відділу реєстрації наукової діяльності
УкрІНТЕІ**

Юрченко Т.А.